

ŽIVOT

Časopis pro veřejné otázky současnosti,
náboženství, kulturu a politiku • Ročník
XVII. • Řídil Fr. Formánek • Nákladem
spolku »Život« v Praze • 1935

ŽIVOT

O B S A H

Alojz M. Macek: Kto zabúda na svojich predkov, zabúda na seba... Dr. Viktor Sauer: Majú lesy vliv na podnebí? Doť. Marko Weirich: Zpět k merkantilismu? Dr. O. Martinovský: Molekuly a atomy. Franť. Maria Horák: Z mého deníku. Bořivoj Benetka: První novodobý křesťanský sociolog. J. K.: Za ty, kteří musí zemřít. E. St.: Katolická církev v dnešných dňoch. Dr. Jan Bartoš: Spisovatelé spiritualisté z okruhu Březinova. Vilém Bitnar: Benediktin Alkuin v české literatuře katolické. — Život náboženský. — Co život dal. — Z knih a časopisů.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 25. března 1935. Ročník XVII. Číslo **6**

Alojz M. Macek:

Kto zabúda na svojich predkov, zabúda na seba...

(K 150. výročiu narodenia Jána Hrkľa.)

„Tys', prorok smelý, povstal v zmätku takom a kázals' lásku Slovákov k Slovákom.“
(Zablyskla žiara: Jozef Hurban.)

Uplynutím t. zv. tureckých časov nijako sa pomery pod Tatrami nezlepšili. Pre Slovákov neprestaly trdné, ba čím ďalej tým trdnjšie časy. Život bol ťažký. Konec 17. a začiatok 18. stor. bol — možno povedať — kritickým obdobím. V almanachu „Zora“ čítame medzi inými i spomienky horno-oravského rodáka, peštianskeho advokáta Jána Hrkľa. Tlumočí slová svojho starého otca o poslednej dobe: „Lúpežník lúpežníkovi otváral dvere; kto bol silnejší, bol spravodlivejší. Dnes nás lúpili Tekelčania,¹ zajtra psohlavci: syna staršieho vzali mi do vojny na cisársku, o rok druhého na kuruckú stranu.“² — „... deda Hrkľovho kuruci zavesili dolu hlavou na konár preto, že ako rychtár dedinský nechcel povedať, kde je dedinská mládež a kde statok. Keď dedinská stráž volala: „Idú kuruci!“, kto mohol utekať a so sebou pobrať niečo, pobrať a utekal do hôr. Hrkľovi v štepanovskej húšti umrela žena i s dieťaťom, ktoré ešte pri prsiach mala. Keď po troch týždňoch povychodili z hôr, dedinu svoju našli vypálenú do základu. Živnosti nijakej, na poli všetko spasené, pošliapané — ľud padal od hladu ani muchy; z celej obce ostalo nejakých 50 osôb.“³

Také byly časy po vojňach husíťskych, tureckých, po miestnych povstaniach a po bojoch v záujme vydobytia len akej takej slobody pre ľud. Nepriateľ ľudu na chcel stoj co stoj dobre mať a za každú cenu vládnúť a tyť z cudzích mozoľov.

Samozrejme, tým trpely i duchovné hodnoty. Možno povedať, že nebolo ani tých najzákladnejších predpokladov a i tie najmenšie možnosti a nádeje rozvoja ducha byly už v zárodkoch zdeptávané. Uhorské snemy vynášaly od r. 1791 rad-radom zákony v prospech maďarskej reči. V rozličných stoličných inštrukciách pre ablegátov alebo v publicistických prácach sa ozývalo, že „slovanské pohyby sú nebezpečenstvom pre Uhorsko“.⁴

Pomery byly v Uhorsku také, že sám veľký Pavel J. Šafárik bol nútený napisať v N. Sade: „Nemám-li myslí a duchem večne pohřben býti, nezbyva

ničeho nežli toulati se buďto po těch povšechných Všeslovanstva stezkách bez domu a vlasti, nebo utřkati se pohostinu k těm pobratranců polím, nad nimiž dobročinnější slunce svítí...“⁵ A zase v dopise J. Kollárovi: „... co bylo a co nyní jest, i nejmějšieho ducha ohromiti, i nejpevnější pero nádeje zlámati musí. — O by bylo jen dvanácte Vám rovných mezi otrlými našimi — naše by bylo vítězství...“ Vieme, že Šafárik sa na Slovensku málo zdržoval, lebo jak píše inakedy priateľovi Kollárovi: Niet už pomoci, koniec; niet u mojich miesta pre mňa, musím preč. — A rovnako veľký syn Tatier Ján Kollár ztrávil svoj život preč z domova: v Jene, Pešti a vo Viedni.

Takže Jozef Hurban bol nútený zvolat:

„Zúfali sami lepší geniovia.
Nade pokladmi Tatry duchovnými;
A čo sa liali, odrodni zradcovia,
Haňba falošná ztriasala vernými;
Keď nie k cudzincom tajšli k iným kmeňom...“
(Zablyskla žiara.)

Právom teda bol nespokojný Jozef I. Bajza s „hnilobou predkov“: „Volal do duše svojim, že národ z prachu pozdvihnúť môže sa len slovenskou rečou! On píše vraj po slovensky, aby Slováč „videl, že y geho reč k liternému umeňj slúžiťi môže“. Od r. 1783 vydával knižky, zorganizoval „Učené slovenské tovarišstvo“, aby duchovná práca slovenská mala ohnisko a mohla sa konať organizovane.“⁶

Slovenská národná vec sa v takých okolnostiach rozvíjala pomaly a ťažko; jedni robili jej všemožné prekážky, iní utahovali sa od nej. Z činiteľov nového života jedni (Bajza) zostarli, druhí (Fándli) pomreli, nových síl nepribúdalo.“⁷

V tejto dobe pred 150 rokmi, keď sa pomaly zdalo, že nad Slováčmi sa slnce skláňa a čoskoro zapadne, dňa 24. marca 1785 uzrel svetlo sveta v Búrskom sv. Mikulášii (na záp. Slovensku) „prorok smelý“, „slovanský patriarcha“, burcovateľ a oživiteľ slovenskej národnej veci, básnik Ján Hollý.

Svoj mladý vek prežíval práve v dobe, ktorá sa v dejinách nazýva slovenskou renesanciou, keď vznik-

¹ Vojenský ľud Tökölyho.

² „Zora“, II., 1836, str. 209.

³ „O Slováčoch“, Jozef Škultéty, 1928, str. 90.

⁴ Tamtiež, str. 74.

⁵ Časopis Č. M. 1873, str. 338.

⁶ O Slováčoch, Joz. Škultéty, 74.

⁷ Ibi — 75.

pojezdného z těchto dvou příčin: 1. Aby se nedopouštělo po vesnicích překupování dobytka, obilí, mléčného a jiných věcí živných, ale aby každý do měst a městeček v příslušném panství hnal, vezl nebo nesl na prodej. Řezníci z panství mohli po vsích nakupovati. Cizím však to dovoleno nebylo, aby se dobytek z panství od žádného nevyháněl. 2. bod kázal čepování pouze panského piva. Tato ochrana tržních práv poddanských měst v obměněné formě i dnes se zdá aktuální.

Téhož roku jmenován pan vladař spolu s Vilémem Přechem z Čestice hejtmanem Prácheňského kraje. Volba krále Ferdinanda padla zajisté na dobrého strážce, jak vidíme z jeho horlivosti o nápravu jistých poklesků kněžstva, na něž si stěžoval pánům prelátům do Prahy, kteří zvláštním mandátem (14. XI.) arcipřystu Bechyňskému a farářů Krumlovskému přikázali, „aby sami na sebe dobrý příklad dadouce, je (totiž kněžstvo na panstvích rožmberských) k ctnému životu jakož pěkným napomináním i také trestáním skutečným přidrželi“. Jakmile list došel, dal si svolati pan vladař kněžstvo k sobě a dal jim zvláštní

Vilém Bitnar:

Osobnost a dílo jesuity Františka Žáka.

František Žák narodil se v kraji podivuhodném. Na východě Čech, na samém pomezí tvrdě německého Slezska je vysočina, která jako mys zadírá se svými skalami do těla změčené broumovské končiny. A tady, na nejvyšším bodě skalního pahrbku, narodil se Žák v benediktinské myslivně, aby nejtěplejší svá léta prožil mezi houževnatě českým, národně uvědomělým a nábožensky velmi citlivým lidem, jehož původ ztrácí se až v šerých staletích pohanských Čech, ozářených pověstmi o Charvatech, přijavších za svou kněžnu Přibyslavu, sestru svatého Václava. Není divu, že mezi tímto lidem, odolavším staletým nájezdům germanisace, rodil se již z dětství v Žákově český vlastenec, kterým byl po celý svůj poželhaný život.

Avšak nejen lid, také krajina je výjimečná v těch místech, kde světlo tohoto světa spatřil dne 15. května 1862 maličký František. Je to proslulá Hvězda u Police nad Metují, a kdo měl příležitost poznati její půvaby, ví, co asi znamenala pro dítě tak vnímavé, jakým byl Žák. Kdýkoliv vyšel na onen známý balkon myslivny, uchvácen byl jedinečným pohledem na širý kraj, mizící v modravých dálavách až u horských hřebenu, stojících již na půdě pruského Slezska. Pod balkonem uzřel závrať budící, skalnatou, příkrou stěnu, která od myslivny střežlav padá do hlubin roviny, jež se táhne odtud až k Broumovu, poslednímu bodu východních Čech. Taťto rovina rozprostírá se před zrakem diváka jako jasná a přesná mapa, na které vidíte klikatiny potoků, temné skvrny lesíků a hájů, malebné skupiny doškových střeš podkrkonošských vesnic. Je to jímavá podivná a nepochybují, že se v dítěti při denních pohledech rodil již neuvědoměle budoucí básník.

Jestliže pohled k Broumovu vtiskoval hochovi rys orlího vzletu, působila druhá strana rodného kraje na hloubku jeho duše. Vyšel z otcovské myslivny a za malou chvíli již se octnul v báječném kraji pohádkově utvářených skal. Cesta mezi nimi vedla do hloubek propasti, strmých a temných. Bylo potřeba prorážeti se příšernými slujemi, aby se mohlo pokračovati v cestě po úzké pěšině, tulící se k mechům porostlým skalám nad příkrými hloubkami, na jejichž dně tajemně bublaly ztracené potoky a prameny a šuměly černé jehličnaté houště. Cosi z hrůz Dantova Pekla dýchalo tam na chodce, který se snažil dostoupiti vrcholu Hvězdy od Police nad Met. A takové dojmy byly takřka denními dobrodružstvími hochu, sotva odrostlého kolébce. Duše jeho formovala se mezi těmito dvěma póly krajinné krásy a nedivme se, že v ní počaly záhy již dřímati sny o velikém poslání budoucího života.

Avšak každému jednou skončí idyla jeho mládí a tak skončila posléze i romantika dětství Žáka. Byl záhy poslán na studii do benediktinského gymnasia v Broumově a dokončil je na gymnasiu v poněmčeném Lanškrouně. Po maturitě odešel do Prahy, po které od mládí svého toužil, tak jak po ní toužily všechny podkrkonošské děti té doby, jako po čarovném, pohádkovém království krásy. Vstoupil tu do arcibiskupského semináře a počal na staroslavné universitě Karlově studovati katolické bohosloví. V semináři zastihl čilý duševní ruch literární, jehož se zúčastnil s horoucností duše, která mu byla vrozena. V roce 1887 byl vysvěcen na kněze, a první jeho štací byla kaplanka v Michli, z níž se však již příštího roku 1888 odstěhoval na honosnější kaplanku Královských Vinohrad. A tu se dočkal v roce 1892 instalace nového faráře, proslulého učenice Ferdinanda Josefa Lehnera.

Jako vinohradský kaplan mohl ukojiti touhy své duše po širokém světě. Každého roku užil svých prázdnin k zájezdu do ně-

artikule, jimiž se měli řídit, a tak svůj život „nepříkladný, anobrž rozpustilý“ napravili a se polepšili.

Masopust roku příštího byl ve znamení svateb na Krumlově. Provádávala se panna Alžběta, sestra páne vladařova, za pana Jindřicha staršího ze Švamberka, když předtím marně se o ni ucházel hrabě van Haag, neboť pan bratr prohlásil, že předkové pánů z Rožmberka neradi svých dcer ven z království vydávali. Svatebního veselí zúčastnil se výkvět domácí šlechty. Mladá paní Švamberkova stěhovala se na Zvíkov teprve po Nanebevstoupení Páně a v průvodu bylo přes tři sta koní. Tak vydávali krumlovští vladaři.

Téhož roku postavena od základu i škola krumlovská, která už roku příštího měla dobrou pověst a hojně žactva, jemuž rektor od učení Pražského do ní podával.

Již tehdy mladý pan vladař požíval pozornosti od všech stavů království jako muž vážný, rozumný a správný. Dokladem byl spor o místo v soudu zemském. (Pokračování.)

které z končin Evropy. A tak poznal z vlastního názoru Francii, Belgii i Německo, zajel i do Dánska a do Uher. Ale ze všech těch cest nejmilejší mu byla pouť do Ruska. Ta zanechala v jeho duši dojem nehlubší a nejtrvalejší, který se i v jeho literárním díle projevoval až do jeho smrti.

Cesta na Rus byla příčinou velkého životního rozhodnutí Žáka. Poznáv povahu pravoslavi, uchvácen byl myšlenkou unio-ni-sti-ck-o-u tou měrou, že se mu stala takřka zjevením. Chtěl jí věnovati nejlepší síly své duše, ale poznal, že jeho bohovědné vzdělání potřebuje prohloubení a doplnění, že způsob jeho života musí podřídití nějaké přísné řeholi a usměrniti se tak k cestě za zvoleným cílem. Poznáv studijní i životní organizaci Tovaryšstva Ježíšova, Žák odhodlal se roku 1898 opustit úřad světského kněze a vstoupil do jezuitského noviciátu v Trnavě na Slovensku. Představení řádu poslali jej pak studovati filosofii do Bratislavy, načež bohovědu dostudoval na staré jezuitské universitě v Inšpruku, která vchovala tolik českých jinochů již od časů protireformačního baroku.

Konečně dozrál Žák tak, že mu mohl řád světiti první duchovní úřady. Celý rok působil jako misionář na Slovensku, odkudž se navrátil do své milované Prahy, kde po celý jeden rok působil jako kazatel u svatého Ignáce. Ale ještě jednou musil odtud ven, aby po celý rok vyučoval češtině na řádovém gymnasiu v Sejnově. Teprve odtud vrátil se zase do Prahy, kde znovu pracoval jako kazatel a současně i jako profesor náboženství na učitelském ústavě katolickém. Po mnoha letech poslal jej provinciál do Hradce Králové, odtud po letech opět odešel do slezské Opavy, a posléze vrátil se do Prahy, aby v ní zemřel.

Obracíme-li se po stručném vylíčení Žáka života k jeho kulturnímu dílu, musíme si předem uvědomiti, že je to výkon rozsáhlý a rozmanitý. Žáka živelná životnost neomezila se na jeden obor pracovní. Jeho zájem rozděloval se neustále a celkem rovnoměrně mezi vědu a umění, mezi misionářství náboženské a kulturní. Byl stejně významným dogmatikem, apologetikem a homiletikem, jako básníkem a hudebníkem. Vzorný kněz dělil se v něm o čas s profesorem, redaktorem, politickým organizátorem a pěveckým sbormistrem, uvědomělý katolík s neméně uvědomělým českým vlastencem, zabarvení téměř panslávského. A dle toho je nutno také pozorovati jeho literární odkaz.

Pro básníka a hudebníka Žáka je jistě příznačné, že počátky jeho literární činnosti vyrůstají ze sociologie a z přilehlých jí disciplin. Z nejstarších jeho prvotín je právě posudek sociologického díla známého katolického pracovníka Rudolfa Vrby. Posudek vyšel ve „Vlasti“ roku 1890, a hned na to 1891 přinesl „Časopis katolického duchovenstva“ jeho práci z oboru církevního práva a časopis „Obrana víry“ stať z dějin církevních, obě práce povahy sociální. Od roku 1892 se to již jeho sociální články netrhne. Katolíci devadesátých let četli od něho vzrušující vzpomínky na jeho cestu do Francie, kde navštívil závody Harmelovy ve Val des Bois, četli o katolické žurnalistice francouzské, o Drumontově spisu o „židovské Francii“. Českým dělníkům byly určeny jeho četné sociální „drobnosti z Francie“, jeho „křesťanský socialismus ve skutečnosti“, jeho stati o „zaopatření dělnictva ve stáří“, o socialismu a „pokračovacích školách v pražském Johaneum“. Žák zúčastnil se roku 1895 i prací pro „Národopisnou výstavu“, kde s Jirouškem organizoval účast katolických spolků. Posléze přešel Žák i v pracovní oblast spolků vincenciánských.

Přirozeným vývojem věcí stal se Žák ze sociologa i politiky m organizátorem, publicistou a redaktorem. Aby svou rozvíjecí

se činnost soustředil, ujal se počátkem roku 1894 redakce časopisu „Obrana viny“, přeměnil ji v list, nazvaný „Obrana“. Učinil ji orgánem populární obrany pravdy a mravů, jeho úvodníky přinášely časové úvahy o otázkách všeho života politického, sociálního i kulturního. Obsah zpestřoval pak množstvím drobných časových zpráv a ukázkami zábavné prosy.

Tato sociální a politická práce byla založena tou měrou hluboce, že vydala ovoce i v knižních publikacích. Bylo to těsně před Zákovým odchodem do jesuitského noviciátu, když vydal knižně svůj autorisovaný překlad francouzského spisu Štěpána Jouvea „Svatý Antonín Toulonský a chléb chudých“ (1898), dílo křesťansky sociální. A politik se v Zákovi probudil ještě častokrát i v období, když již byl jesuitou. Svým časem vzbudil pozornost svým programem českého národa, zladěným s ideálem svatováclavským, jak jej zachytil v knížce „Svatý Václav“ (1910). K potřebě katolických politiků vydal spis „Církev a stát“ (1920) a celému národu adresoval plamennou výzvu „Odněmčme se!“ (1921).

Rok 1892 zastihl Zák i při počátku literárních prací pedagogických, jež možno dobře přičlenit k oblasti jeho snah všeobecně sociálních. Psal zajisté o problémech „katolické university“, o „katolických a státních školách francouzských“, o „katechismu kardinála Favvy“, ale také již o „ruském školství obecném“. Později rozšířil svůj zájem o námět „české dítě do české školy“ a o „školní výchovu charakteru“. Od roku 1893 zaujali jej školští bratři řádu de la Salle, jimž nejen že věnoval řadu statí své výmluvně publicisticky, ale pro něž vůbec pracoval obětavě i prakticky.

Sklon k politice, láska k slovanským bratřím a celou bytost pronikající katolicita přivedly Záků již roku 1892 i do široké oblasti unio-nismu. Horoucí Čech tíhl v něm nejvíce k obrovskému národu ruskému, jeho láska k pravoslavnému lidu prohloubena ještě cestou na Rus. To vše jaksi předurčovalo Záků k výjimečné činnosti na tomto poli. O mužnosti jeho charakteru

svědčí okolnost, že se při svém zjevném sklonu k Rusum nevyhnul ani ožehavému problému „utlačování Poláků Rusy“, jemuž věnoval jednu z prvních svých stali slovanských. Ale pak šla jedna práce za druhou o ruských otázkách, o poměrech možného sjednocení pravoslavi s katolicismem. V roce 1893 upozornil Zák na minění kardinála Vanutelliho o Rusku, všiml si již úmrtí vynikajících ruských pracovníků, posuzoval spisy ruských myslitelů. Od roku 1894 prohlubuje se jeho publicistika již o náměty speciálně unionistické povahy, referuje o „situaci pravoslavi“, o tom, „jak piší Rusové o katolicích“, o „ruské odpovědi na papežské encykliky“, o „sjednocení církvi“. Do zájmového okruhu přibral Zák i unionistické práce francouzské.

Rok 1895 přivedl Záků na Velhrad, jemuž, jako rodicimu se ohnisku snah unionistických, věnoval odtud neutuchající již zájem. Ten se pak ovšem obracel i k příruzným stránkám předmětu, Zák všiml si i takových zjevů, jako byla „česká agitace pro pravoslavi“, nebo „jak se stali Cechové na Rusi žijící pravoslavnými“, jež doplnil svými zajímavými „feuilletony z cesty po Rusku“, vycházejícími ve „Vlasti“ (1895 a 1896). Roku 1898 mohl se již Zák odvážit srovnávání stavu církve pravoslavné a katolické a pravidelného posuzování periodických časopisů církve ruské.

Po několikaleté pomlčce vystupuje Zák od roku 1903, již jako jesuita, na vyšší úroveň vědeckého posuzování unionistických otázek. Psal zajisté dobře informované statí a studie o „Rusech na Rusi“ (1906), přehlédl kriticky „vědeckou činnost ruské církve“ (1908) a „ruské polemické spisy v době domogolské“ (1909). Tato činnost vyvrcholila ke konci života Zákova v informativní studii „otázce unionismu“ (1929), kritickou recenzi spisu Sergěje Vilinského o „katolictví a cirkevnické životě“ (1929), přehlednými „vzpomínkami na pravoslavnou církev“ (1930), studii „církev a stát na Rusi před válkou“ (1931) a „o hříchu podle pravoslavných ruských bohoslovců“ (1931). Jak vidno, je brázda, již Zák vyoral na poli unionismu, velmi hluboká.

Jak vznikla Pax Romana?

S prvními počátky úsilí o spolupráci mezi vysokoškolskými studentskými organizacemi setkáváme se už na konci XIX. století. V roce 1887 vytvořili baron de Montenach, člen Société de étudiants suisses a hrabě Albert Mun, jeden ze zakladatelů Association catholique de la jeunesse française, plán mezinárodní studentské unie „Union internationale“. Roku 1888 pozval tehdejší předseda švýcarského studentského svazu hrabě Montenach do Friburku delegáty zahraničních studentských spolků k předběžným poradám o vytvoření mezinárodního svazu. Provedl velkou propagační cestu do Francie, Německa, Belgie, Itálie a Rakouska, aby osobně získal organizace k spolupráci. Jeho myšlenka nebyla však tehdy realizována a na dlouhou dobu zapadla.

Mezitím vznikaly jiné mezinárodní studentské organizace. Již roku 1895 vznikl protestantsky orientovaný interkonfesijní Svaz křesťanského studentstva, který při vypuknutí světové války reprezentoval mohutnou organizaci 200.000 studentů a profesorů. Těsně po světové válce tvoří se Confédération internationale des étudiants (CIE), která v principu organizuje všechny studenty bez rozdílu národnosti, náboženství a rasy. Téměř současně akademicky vzdělané ženy vytvářejí Mezinárodní svaz vysokoškolsky vzdělaných žen (Fédération internationale des Femmes diplômées des universités), židovští studenti budují svůj Světový svaz židovských studentů (Union Universelle des Étudiants Juifs). — O něco později se tvoří Mezinárodní svaz vysokoškolských sdružení pro Společnost národů a Světový svaz křesťanských studentských sdružení vytváří Mezinárodní akademickou svépomoc, známou pod jménem Mezinárodní studentská služba (Entrée aide Universitaire).

Bylo to 3 léta po světové válce, kdy katolické studentské organizace tří států, které zůstaly ve válce neutrální, Švýcarska, Holandska a Španělska, utvořily přípravný výbor, jenž vydal provolání ke studentstvu a mladé inteligenci katol. celého světa, aby byl vytvořen jednotný svaz. K spolupráci v nové mezinárodní organizaci se přihlásilo 23 národních svazů. První kongres zástup-

ců přihlášených organizací se konal v roce 1921 ve švýcarském Friburku, kde byly položeny základy k mezinárodní federaci katolických akademiků. Federace nazvána „PAX ROMANA“. K dokonalemu ustavení „Pax Romany“ došlo na příštím kongresu v r. 1922, který se konal opět ve Friburku a kde byla za člena přijata i organizace československá, U s t ř e d í katolického studentstva čl. v Praze. Příští kongres v roce 1923 v Salcpurku znamená zdokonalení a zkonsolidování po stránce organizační. Finančně zajistil Pax Romanu kongres budapeštský v r. 1924. Po vyřešení finančních otázek mohla Pax Romana roku následujícího v Bologni rozhodnout se pro stálý generální sekretariát ve Friburku. Další kongresy věnují se již studiu jednotlivých aktuálních otázek. První kongres Pax Romany na půdě slovanské konal se ve Varšavě v r. 1927, jehož organizaci převzalo „Odrodzenie“, svaz polských katolických akademiků. Tu byly ustanoveny další komise, z nichž největší význam pro nás má komise Pro reditu (unionistická). Příštího roku přichází P. R. na půdu anglickou do Oxfordu a Cambridge, kde jednání kongresové je bohaté na historické, filosofické a etické referáty, pronesené většinou vynikajícími profesory oxfordské university. Tohoto kongresu zúčastnila se velmi četná delegace československá a žádala, aby příští kongres Pax Romany byl v Československu u příležitosti Svatováclavských oslav. Poněvadž však španělská organizace zaručovala velkou účast jihoamerického studentstva na příštím kongresu P. R., bude-li uspořádán v Seville, nebylo přání československé delegace vyhověno. X. kongres byl v Mnichově. Po desítileté pouti Evropou vrací se P. R. opět do Friburku, aby oslavila decennium svého trvání. Pak následovaly kongresy v Bordeaux a v Lurdech a v roce 1933 v Lucemburku, kde naše delegace přijala pořadatelsví XV. jubilejního kongresu v Praze v roce 1935. Poněvadž však v roce 1934 místo oblibitního kongresu o prázdninách se konala o velikonočních u příležitosti zakončení Svatého roku pouze mezinárodní studentská pout do Říma, bude československý kongres v pořadí XIV.

P o z n á m k y

Alfons Nečásek:

Program Golgoty.

Devatenáct věků uplynulo od oné nejpamatnější tragedie, kterou dějiny lidstva zaznamenaly. Devatenáct století dovršeno již ode dne, kdy vtělená Láska na svět sestoupivši obětovala sama sebe za lidské pokolení. Syn Boží vykřvácel v strašlivých útrapách tělesných i duševních na potupném kříži, aby zachránil od záhuby duše ubohých tvorů.

Lásku Boží přinesl světu, ji učil lidská srdce. Lásku, jež je základním zákonem celého vesmíru, která

byla prve než svět a která zůstává nejvyšším ideálem všech duší, ať se zákony, názory a poměry pozemské jakkoli mění, která potrvá na věky a přetrvá všechny nauky lidské.

A dnes — 1900 let poté, po všech epochách pokroku a kultury — jak vypadá to dnes na tom našem světě? Obrovská, neslýchaná krise dusí národy, společenské řády se otrásají, válečné mraky vystupují na obzoru — hlad, bída, zmatek, zoufalství. Miliony lidí hladoví, lidé jsou utlačováni, mučeni i vražděni pro své přesvědčení, státy předhánějí se v přípravách nejstrašnějších smrticích a ničících zbraní válečných. Jak je to možno? Což nedává štedrá ruka Stvořitele

„vliv na srdce je téměř žádný“. Kde tedy nalézt pravdu? Pravda nutná pro všechny lidi, vždy a všude, nemůže být privilegiem jednoho člověka. Ona musí náležet sociálnímu tělu, které neumírá i přes ustavičnou smrt jeho údů a která existuje po všechna století pro dobro lidstva. A právě tyto nové úvahy sociálního řádu mu ukazují křesťanství jako jediné schopné přinést „řád, spravedlnost, svobodu“. Studuje „historickou zřejmost“, která vyhlazuje naprosto „pochybnosti, vdechované se vzduchem university“. Přihlašuje se ke katolictví, milost Boží se ho dotýká. „Církev je to, jak řekne později, která učinila „moderní Evropu“, vnášeje do ustanovení „jemného ducha a harmonii neznámou pohanství“. Církev se svou neporušenou morálkou a dogmaty je mu zárukou jeho Božího poslání. Lacordaire se stává pomalu opět křesťanem duchem i srdcem. Ale ještě ne praktickým. Jsa přesvědčen, že veškeré obrácení se uskutečňuje Boží milostí, žádá ji od Boha, aby dokonalá dílo. Bůh této upřímnosti více neodporoval. A Lacordaire se cítí „jistý nepřemožitelnou jistotou“, jeho víra, ztracená po deset let, znovu se objevuje v jeho srdci. Odchází ve 22 letech z advokátské kanceláře, vstupuje do semináře, odevzdává se úplně Bohu.

Lacordaire stává se apoštolem. Nalezené náboženství, které vyléčilo jeho úzkosti, poskytuje mu prostředek odevzdání se Bohu i lidem. V lidstvu své doby je „velká nemoc, která potřebuje, aby on jí přinesl pomoc“ — ve světě „pohroma, složená ze všech neštěstí minulých století“. A snažily-li se velké talenty a geniové poskytnouti své době vše, čeho potřebovala a po čem volala, pak se to uskutečňuje také na Lacordairovi.

*

G. Goyan napsal: „Revoluce r. 1848 zničila monarchii z roku 1830 a druhá Republika trvá již několik let. Sociální zlo v pravý čas přilákalo pozornost katolických myslitelů. Lacordaire ukázal na rozštěpenou sociální disciplinu v rukou lidí, kteří se chtějí obejít bez Boha“ — a jeho závěr zněl: „Volejme Boha na pomoc!“

První postní neděle r. 1835 Lacordaire vystupuje na kazatelnu v Notre-Dame. Ohromné davy, které naplnily rozsáhlou katedrálu, byly prvními slovy kazatelovými strženy. Předmětem jeho konferencí je Církev. Poukazuje na její spasitelné účinky pro jednotlivce a společnost, co Církev koná ve světě a pro svět, co učinila ze světa; ukazuje na harmonii, která existuje mezi lidskou přirozeností a naukou katolickou.

Originalita této nové apologetiky, která tvoří novou etapu v náboženské historii Francie XIX. stol., kouzlo výmluvnosti „hlubokého přesvědčení, hořícího srdce, lámala hroty všech námitek, odporů, ideí i věcí a vymáhala katolictví svá práva. Proto také musel být i aklamován ten, který představoval křesťanství „tak široké, otevřené, sympatické — kde člověk a Bůh, Církev a společnost se opět objaly, aby se milovaly po půlstoleté rozluce; to křesťanství, kde víra a rozum se objímají jako dvě sestry, kde všechny velké věci mají své místo, kde vítězství patří budoucnosti, nebo, lépe, Bohu“, jak praví P. Chocarne O. P.

Ve svém prvním vlastním díle „Pacification religieuse“, knize

boje, ale s hlediska míru, prohlašuje, že hledá „ne to, co dělá, nýbrž to, co sblíží“; tato kniha obsahuje větu, která vyjadřuje mistrnou myšlenku: „Revoluce povstala prohlášením lidských práv a skončí prohlášením práv Božích.“

Nezapomínejme, že tato obnova apologetického kázání tak, jak je chápal a jak si to přál Lacordaire, byla především určena mládeži, kterou chtěl získat v prvé řadě. Nebyl to Ozanam a jeho přátelé, kteří žádali církevní autoritu o křesťanské vyučování novým způsobem a neoznačili všichni Lacordaire jako „prokora nové doby“? Apoštol, o kterém snili, nesměl podle jejich plánu věnovati se jen věřícím, jak to bylo v předešlých stoletích. Voltairovský skepticismus vykonal své dílo, místo věřících byli nevěřící a u těch doufnaly touhy po nových ideách společnosti, svobody, mravní reformy a lidské důstojnosti.

„Ukázati rozbourené společnosti, že Církev je také společnost, že se s ní zabývá ve prospěch člověka, reformy, blaha, důstojnosti a svobody; že je božská ve své nauce, zřízení, ve svých účincích, které působí v jednotlivcích a davech, ukázati nevidoucím tuto životnou věc, která se jmenuje Církev.“ To byl program jeho konferencí v Notre-Dame, praví M. Gillet O. P., to bylo také uskutečnění ambicí a přání těch, kteří je vyvolali.

Lacordaire sám se prohlásil za příslušníka této generace, „která žádala od Církve tuto mladost forem a ideí“. Stará společnost zahynula, poněvadž byla bez Boha, a nová trpí, poněvadž v ní Bůh úplně nepanuje. Bez evangelia se rodina boží, svoboda se stává nezávaností, autorita despotismem. Nejpotřebnější čtností společnosti: pokora, čistota a láska je katolicismus a jediné ten je může vytvořiti. Těmito myšlenkami smazával všechny narůžky a hany, napsané 18. stoletím proti Církvi. Zástupy lidí všech věků, vyznání, mládí i staří, ale zvláště mládí, kteří vyšli ze škol práva a medicíny, řečníci, učenci, vojáci, republikáni a monarchisté, atheisté i materialisté, Paříž a Francie, synové Voltaira, byli zavěšeni na rtech katolického kněze. Vše se podobalo vidění proroka Ezechiele, tomuto rozsáhlému poli suchých kostí, které se pomalu zvedají, berou své maso, dostávají svou barvu a očekávají silný hlas proroka, aby jim vdechl ducha života a učinil z nich ohromné šiky bojovníků.

Slova nového Savonaroly, nového Pavla, který volal: „Jste Francouzové? — Jsem jím také. Jste filosofové? — Já také. Jste svobodní? — Jsem ještě více než vy!“ — zvedala Církev Kristovu z pokoření 18. století, obracela zraky všech k ní, působila nové hnutí zvláště mezi mládeží a akademiky. Konference v Notre-Dame a téměř v té době společnost sv. Vincence z Pauly — víra a láska — jsou prvními výhonky vznešeného stromu, který dnes rozkládá své větve po celé Francii.

To byla jen část práce pravého dominikána Lacordaire, kus působnosti jeho apoštolského ducha. To je jeho apoštolát na kazatelně. Jeho výsledkem byla změna názorů odpůrců Církve, a to už znamená nesmírně mnoho.

Defunctus adhuc loquitur... O Lacordairovi musíme říci, že třebaže je již mrtev, mluví dále. Mluví o spravedlnosti, našení, dominikánské velkodušnosti a cti; o vědě, intelektuálních povinnostech; o víře a lásce. Mluví, povzbuzuje a učí mluvit pro Boha, pro Krista, pro Církev a jejich triumf. Vojtěch M. Müller.

Vilém Bitnar:

Osobnost a dílo jesuity Františka Žáka.

(Dokončení.)

Než již před počátkem noviciátu počal se Žák obíratí i pracemi povahy umělecké. Příchod nového faráře, Monsiñora Ferdinanda Josefa Lehnera, na Královské Vinohrady znamenal i v životě Žákově nové obohacení zájmů kulturních. Žák byl Lehnerem získán pro práci na poli cyrilského hnutí hudebního. Básník a hudebník našel v Žákově úrodné pole pro sémě vyšších vztětů. Žák účastnil se práce ve vinohradské „Cyrilské jednotě“, o jejíž činnosti psal zprávy do Lehnerovy revue „Cyril“. Smysl životní práce farářovy zachytil v životopisné stati o Lehnerovi v olomoucké revui „Dáš Domov“ (1896). Noviciát a studia na jesuitských učilištích odvedly ho na čas od zpěvu a hudby, ale po návratu do Prahy odškodnil se Žák zvýšeným tempem činnosti. Vešel do styku s celou řadou předních našich hudebních skladatelů, psal pro ně básnické texty a záhy objevila se hojná úroda hudebních skladeb Doušových, Trumpusových, Zapletalových, Řihovského, Lexy, Josefa Wünsche, Novotného, Sychrových, Zelinkových, Sigmundových, Wowesových a jiných. Čestně družil se s nimi i vlastní skladby Žákovy, kryté skromně anonymitou autorovou. Jeho činnost skladatelskou však převyšuje neúmorná a živá práce sborníka „Družinské Cyrilské jednoty u svatého Ignáce“, jeho horlivý zájem o všechno konání na poli duchovní hudby a reformovaného církevního zpěvu.

Roku 1896 objevil se ve „Vlasti“ článek „Brunetiére a Berthelet“, jímž se Žák přihlásil mezi literární kritiky. Hned v této prvotině prokázal Žák smysl pro rozbor i synthesisu posuzovaného zjevu. Kritická činnost Žáкова vykazuje mnoho posudků knih všech literárních oblastí. Oceňoval jistě spisy bohovědné i filosofické, historické i literárně dějepisné. Upoutal z nich pozornost takový posudek Odvalilovy knihy o francouzském romanopisci Huysmansovi, takový rozbor „Husových svátečních kázání“, stejně jako analýsa nových spisů o Šalomounově „Pisní písni“, o beletrii Konráda z Bolandenu a o historických povídkách Václava Beneše Třebízského. Žák znalecky uva-

žoval i o tom, „je-li Svatopluk Čech pantheistou“ (1908) a již od roku 1905 obracel zřetel i ke studiu jesuitského baroka. Ocenil staré vzácné dílo jesuity Jana Sleziny, přeložil výbor latinských epigramů velkého národního buditele Bohuslava Balbina (1907), napsal studii o latinských bohovědných spisech jesuity Matouše Linka (1908).

Kdo se bude jednou obíratí podrobným soupisem literárního díla Žáкова, bude překvapen mezerou, kterou zjistí mezi roky 1898 až 1905. To je doba plodného odmlčení, jež se vysvětluje Žákovým noviciátem a jeho studii v jesuitském řádě. Jakkmile učinil zadost všem požadavkům řádu, vrhl se Žák v pravém slova smyslu hlťavě do práce spisovatelské. Průprava, již se mu dostalo v této předchozí době, nesla znatelné ovoce.

Jestliže Žáková činnost předjesuitská nesla na sobě pečeti úsilí více sociálního, politického a organizačního, období jesuitské zrodilo Žáka učenice, který se zrovna houževnatě pokoušel znovu a znovu o zpracování katolické dogmatiky. V české literatuře nebylo nikdy nouze o spisy věroučné, ale byly to buď školské učebnice, vyvrcholivší knihami Josefa Kašpara, nebo v době nejnovější díla učená. Co nám chybělo, bylo zpracování katolické věrouky pro širší vrstvy lidové, přízpůsobené jejich chápavosti, při tom však neopouštějící podklad vědecký. Takové dílo napsati je věc obtížná. Cím populárnější se má vytvořiti tajemství víry, tím žulovější musí být jistota, kterou spisovatel poskytuje přísně vědecké studium bohovědy. Odborná katolická kritika uznala, že Žák při svých pokusech o stvoření takové lidové věrouky byl mužem povoláním. Je zajímavé, jak vtipně počal řešiti tento obtížný problém. Započal jistě tím, že dogmatické náměty vykládal ve věroučných kázáních a konferencích. Celý velký cyklus takových řečí je věnován poučení „O Bohu a jeho vlastnostech“ (1908), později ještě je to osm promlu „O andělich strážných“ (1921). Posledním dílem tohoto druhu je třísvazkový spis „Pán Ježíš Kristus“ (1930),

v němž ve formě promluvy podává dogmatiku christologickou, pojednává o osobnosti Páně, o jeho vykupitelství a o jeho životě. Odtud byl jen krok k **monografickému** zpracování látek věroučných, jež Zák zahájil čtyřsvazkovým dílem „O nebi“ (1911), o němž se olomoucký profesor dogmatiky, Richard Spaček, vyslovil, že je to rozprava důkladná a jasná. Patří sem i jeho poslední knižní studie „O eucharistii“ (1933), především však jeho vrcholné a stěžejní dílo, jež pod názvem „Soustavná katolická věrouka pro lid“ vyšla nákladem Svatojanského Dědictví v Praze dosud ve třech svazcích. Svazek závěrečný připravil Zák k tisku ještě před svou smrtí a doufáme, že vyjde již brzo na světlo boží.

Z povahy přísných bohovědných studií, jimž se Zák v jesuitských školách podrobil, vyplynula potřeba uplatnit se i na kolbišti **apologetiky**. Zákovi naskytla se k tomu záhy příležitost, když profesor pražské university, František Krejčí, vydal spisek „Náboženství budoucnosti žádné náboženství“, na který mu Zák ostře a přesvědčivě odpověděl (1905). Potřeba doby nutila Záká studovat nové proudy vědecké, jak se projevovaly ve spisech přírodovědce Arnošta Haeckela a jemu příbuzných. Výsledek studia objevil se v řadě statí „Zkácenú modla“ (1906), jednajících o porážce Haeckela Chwolsonem, o vzniku nových druhů morfologických (1908), o pudu či rozumu u zvířat (1908) a o racionalismu (1910).

Do oblasti apologetické nutno zařadit též polemické statí, spadáající svou povahou do **mravouky**. Bylo to v roce 1908, kdy profesor František Krejčí vydal svůj spis „Svoboda vůle a mravnost“, na který Zák ihned navázal řadu odpovědí. Zákova brožura „Svoboda vůle a mravnost“ vyšla knižně 1908, v časopisech se pak objevila řada statí, pojednávajících o „rozsahu determinismu a svobodné vůle“ (1908), o „třech námitkách proti svobodné vůli“ (1908), a o „některých námitkách proti svobodné vůli“ (1908). Mnoho mravoučně apologetické látky pak zpracoval v knize „Sedmero hlavních hříchů“ (1909).

Jiným důsledkem vědeckých studií Zákových byla snaha **prosopit** nové křesťanské **asketice**. Prochnut duchem ignáciiovských „duchovních cvičení“ napsal Zák líbeznou knížku „O modlitbě prosebné“ (1906), již mu biskup Podlaha vydal ve „Vzdělávací knihovně katolické“. V Podlahových „Rozhledech v oboru vědy, víry a umění“ otiskl Zák 1908 celé cykly rozjímání o élančních víry, o napravování lidských chyb a podobných námětech. V nové úpravě vydal stará praktická rozjímání polského jesuitu Mikuláše Lenčického „Chléb duchovní“ (1910). Patří sem i časová duchovní knížka pro vojiny „Bojem k vítězství“ (1914), částečně pak soubor asketických aforisů „Mudroslov“ (1918), věnovaný vyšehradskému prelátu Antonínu Wünschovi. V rukopise zanechal posmrtně vydané kratičké úvahy o modlitbě Svatého Ignáce „Duše Kristova posvěť mne!“ (1935). Vyvrcholením tohoto oboru byla kniha „Asketika, neboli nauka o křesťanské dokonalosti“ (1924), již biskup Podlaha přijal v své recenzi slovy srdečného uznání.

V obor asketiky spadají ovšem i některé kultury, jichž obzvlášť horlivým cítelem stal se Zák jako jesuita. K nim náleží na prvním místě i jeho úcta k **Nejsvětějšímu Srdci Páně**. Projevila se i literárně záhy vydáním spisku „Malé hodinky k Nejsvětějšímu Srdci Páně“ (1911), projevila se cyklem promluvy o tom, jak světci následovali božské Srdce Páně, vydaných pod názvem „Učte se ode mne“ (1912), a nosléze celou sbírku půvabných veršů „Pisničky k Božskému Srdci Páně“ (1921).

Jiným rysem osobní záliby Zákovy byl **kult Jezulátka**, projevovalší se s počátků asketickými statěmi o „vánocích“ (1908), později pak výrazným uctíváním Ježíška poesii. Patří sem sbírka koled „U jesliček“ (1920), jež vyšla ve dvou vydáních, „Vánoční legenda“, jež se čte v sborníčku „Legendy veršem a prózou“

(1910), několika básněmi v „Lupenech“ (1919). Několik písní o Ježíšku je v „Družinském zpěvníčku“ (1909). V časopisech „Kříž“ a „Maria“ je celá řada veršů i povídek. Vyvrcholením této úcty je „Vánoční kantáta“, ozdobená hudbou Václava Judy Novotného.

V jesuitském období vyskytuje se hned s počátků nová oblast **motivická**, Zákova **mariologie**. Podniku tehdejšího svatovítského kanovníka Antonína Podlahy, pořádajícího v Praze velkou mariánskou výstavu, zúčastnil se Zák studií „Panna Maria v prozřetelnosti božské“, otištěnou v „Almanachu Mariánském“ (Praha 1905). Kultu mariánskému věnoval se jesuita Zák cílevědomě a soustavně. Aby si svůj úkol usnadnil, založil v Praze roku 1908 revui „Ve službách Královny“, redigovav ji jako „věstník Mariánských družin českých“ od prvního ročníku až do pátého, předav redakci 1912 pro nával jiné práce rukám mladším. V této revui nalezneme dnes soubor krásných prací Zákových, ať již jednajících o Lurdech (1908), ať o „korunovací Panny Marie“ (1910), ať o „Danně Marii v Dantově Božské komedii“ (1911), či o „královně svatého Růžence“ (1911), nebo o „královně radosti“ (1912).

Tímto věstníkem připoutal se Zák ovšem co nejtěsněji k **českým Mariánským družinám**, jejichž rozvoji věnoval se už do smrti. I literárně projevila se jeho láska k družinství statěmi časopiseckými, zejména pak knižní publikací „Památky na třetí sjезд mariánských družin v Praze roku 1910“, v níž uložil práci „U kolébky mariánských družin“, dramatický výstup z roku 1648, nazvaný „Den slávy“ a „Ve šlépějích otců“. Zákova mariologie se projevila i formou **mariánských promluvy** „Ave Maria“ (1914), pojednávajících o námětu „neposkvrněného početí“, určených především mariánským družinám. Vyrostly z této půdy i jeho mariánské partie věroučné, a formou promluvy historických zpracoval i dějinný „vývoj mariologie do roku 400“ (Hradec Králové 1924). Ovšem že se tato láska projevila i formou četných básní a **písní mariánských**, jimiž se vepsal do srdcí věrných katolíků. Soustředil jich pěkný výbor i ve svém „Družinském zpěvníčku“ (1909).

Vedle činnosti vědecké ozýval se v Zákovi stále zřejměji vynikající praktický kazatel. Nejen však jeho činnost na kazatelně, ale také literární tvorba **homiletická** počala se utěšeně rozvíjet. Zák se poučil o umění kazatelském i teoreticky dobře, takže mohl s prospěchem napsat podobiznu chersonského arcibiskupa Innocentiye jako kazatele. Jeho zdatnost v tomto oboru prozrazuje fakt, že mu bylo svěřeno i doplnění proslulých „vlasteneckých homilií“ Rudolfa Horského. V bohaté české literatuře kazatelské zaujímá vůbec místo významné i počtem svých publikací. Po řadě řečí, otiskovaných časopisecky, vzbudil pozornost knižní cyklus dvanácti řečí „Svatý Václav“ (1906), údiv vyvolal soubor 85 řečí a konferencí „O Bohu a jeho vlastnostech“ (1908), jakož i cyklus osmi postních kázání „Sedmero hlavních hříchů“ (1909), o nichž jsem se již zmínil. Roku 1912 zahájil Zák svého druhu jedinečný podnik homiletický, pozastávající z osmi cyklů, nazvaných souborně „Promluvy“. Během desíti roků uskutečnila se tato práce ve svazcích, nadepsaných „Učte se ode mne“ (1912), „Výklady o Svatém Písmě“, „Ave Maria“, „Svatá Ludmila“, „Výklad perikop“, „O mši svaté“, „Církev a stát“ a „O andělich strážných“. Usadiv se v Hradci Králové, rozvinul Zák novou činnost homiletickou, již uložil do svazčku „Knihovny Svatého Vojtěcha“. Tam najdeme soubory řečí jeho vlastních i řečí jím redigovaných, jako jsou „Doba po Zjevení Páně“ (1923), „Devítník“ (1923), „Doba postní“ (1923), jakož i májový cyklus promluvy „O církvi prvích tří staletí“ (1925) a mariánský cyklus „Sedm slov Panny Marie“ (1925). Jeho péči vyšly v hradecké knihovně i „Kruh velikonoční“ (1924), jakož i promluvy a přednášky „Manželství“ (1924). I z našeho stručného vypsání je zjevné, jak hlubokou brázdou vyoral jesuita Zák v naší duchovní kultuře!

Fašistická milice.

Jak povstala. — Její poslání.

Když před třinácti lety dosáhl fašismus úspěšným pochodem na Řím svého cíle a Mussolini se ujal vlády, nevědělo se co počítí s „černými košilemi“, to jest pretoriány, kteří se dali do služeb tak riskantního podniku. Benito Mussolini, bývalý sociálně-demokratický předák a chefredaktor bojovného „Avanti“, si však věděl záhy rady. Jako na slovo vzatý znalec davové psychosy patrně předvídal, že nezaměstnaní žoldnéři by se mohli státí nebezpečím vlády a proto již tři měsíce po pochodu na Řím sáhl k nouzovému řešení: vřadil své lancknechty do stálého vojska, ponevadž se prý zasloužili o vlast, poslouživše k vítězství novému světovému názoru. Tak se stala černou košilí oděná milice součástí stálého královského vojska. Tu a tam vypukly v prvních letech spory o kompetenci. Milice byla používána k tomu, aby jako věrná a spolehlivá opora fašistické vlády pomáhala uskutečňovat změny ve smyslu fašistických zásad a

působit na mentalitu obyvatelstva. Že to nebyl snadný úkol, lze si snadno představit; nezřídka bylo používáno drsných prostředků, s oblibou na př. ricinového oleje.

Fašistický miliční sbor neustále vzrůstá; početný stav jeho jest neobmezený. Milice italská nedá se srovnávat se švýcarskou milicí, ve které jest zákonem stanovena služba pro muže od 20 do 48 let. Snad by se dala spíše srovnati s anglickou zálohou milice, kdyby nebyla stále doplňována dorostem.

Živnou půdou „černých košil“, jak se milici zkráceně říká, jest mládež. Každoročně v den výročí vstupu Itálie do světové války, to jest 24. května, koná se v celé zemi slavnostní fašistický odvod. Miličníkem může se stát pouze ten, kdo prošel všemi útvary předvojenské výchovy. Již v osmém roce začíná tato průprava ve sboru mladistvých „ballila“, ozbrojeném vzduchovkami. Ve čtrnáctém roce stává se „ballila“